

Det ideelle grovfôret til sau og aktuelle strategier for å dyrke det

- Kjell Erik Berntsen, sauebonde
- Finn Avdem, fagsjef småfe Nortura
- Ragnhild Borchsenius, fagkoordinator grovfôr
Norsk Landbruksrådgiving

Hva er det ideelle grovfôret til sau?

Fakta om gården til Kjell Erik

- Ca 280 søyer som lammer
- Gården har 200 mål fulldyrka eng, lite kulturbeite.
- Ca 200 dager med innefôring
- Gården ligger på ca 400 m.o.h.
- Slipper sau på et middels godt utmarksbeite ca 7. juni, sanking i september

Litt fakta om drifta

- Åringer går med ett lam, voksne søyer går med to lam på utmarksbeite, resten av lamma blir tatt fra til overskuddslam. I 2019 var det 120 overskuddslam på gården som slaktes sammen med de andre slaktelamma
- Ca halvparten av 400 slaktelam blir slutfôra på høstbeite i snitt ca tre uker.
- Høstbeitet blir delt i 4 skifter. Først beiter lamma, så beiter søyene

Litt fakta om drifta

- Enga blir ca 8-10 år gammel før den blir fornya
- Gjenlegg blir sådd i august etter høsting
- 1. årsenga blir ikke høstbeita
- 2.års engas:
 - ✓ Ikke vårbeita
 - ✓ Kun ei "lett" høstbeiting.
 - ✓ Kan dermed bli høsta 2 ganger.
- **Graset som er høsta på 1. og 2. års eng er kvalitetsfôr til lammingsperioden**

Litt fakta om drifta

- Resten av arealet blir høsta en gang i tillegg til intensiv vår- og høstbeiting
- Møkka blir spredd på enga etter høsting (3-4 m³ per dekar) og på gjenlegget
- Gården har eget utstyr for pressing og pakking av rundballer:
 - ✓ For å kunne høste grovfôret til rett tid
 - ✓ Graset blir fortørka i ranken, ikke spredd, for å unngå jordinnblanding og listeriose

Bestillinga fra fjøset:

- Enga må tåle **intensiv beiting vår og høst**
- Det skal være **nok grovfôr til appetittfôring** i hele innefôringsperioden og grovfôret skal minst dekke vedlikeholdsbehovet i lavdrettighetsperioden
- Det skal være **nok kvalitetsgrovfôr til de ca 30 siste dagene** av innefôringsperioden
- Det skal være **nok beite til minst tre ukers vårbeiting**
- Det skal være **nok høstbeite** til å slutføre ca halvparten av alle slaktelam og alle søyer skal være i godt hold ved innsett
- Alle overskuddslam skal ha kvalitetsgrovfôr eller godt kvalitetsbeite **gjennom hele sommeren**

Beregna tørrstoffavling av ulike typer grovfôr hos Kjell Erik

Grovfôr-tørrstoff kg	% av Tørrstoff-avling	
14 640	11 %	Kvalitesgrovfôr (0,91 Fem/kg ts) fra ca 3 uker før lamming til en uke etter lamming.
62 400	49 %	Middels kvalitetsgrovfôr (0,84 Fem/kg ts) fra Innsett til ca 3 uker før lamming
8 350	7 %	Kvalitetsgrovfôr/ beite (1 Fem/kg ts) til overskuddslam i kombinasjon med appetitt kraftfôr
16 992	13 %	Vårbeite (1,0 Fem/kg ts) til søyer frå beiteslepp - fjellsending
25 462	20 %	Håbeite (0,95 Fem/kg ts) til slutfôring av lam og oppfeiting av søyer frå sanking til innsett

Kjell Erik har en strategi

- Kvalitetsmål
- Anslått mengde av de ulike fôrkvalitetene

Næringa står foran mange utfordringer:

- Pressa økonomi => billig grovfôr av god kvalitet
- Norsk kjøtt på norske ressurser
- Økt klimafokus

GROVFÔRET EN NØKKELFAKTOR!

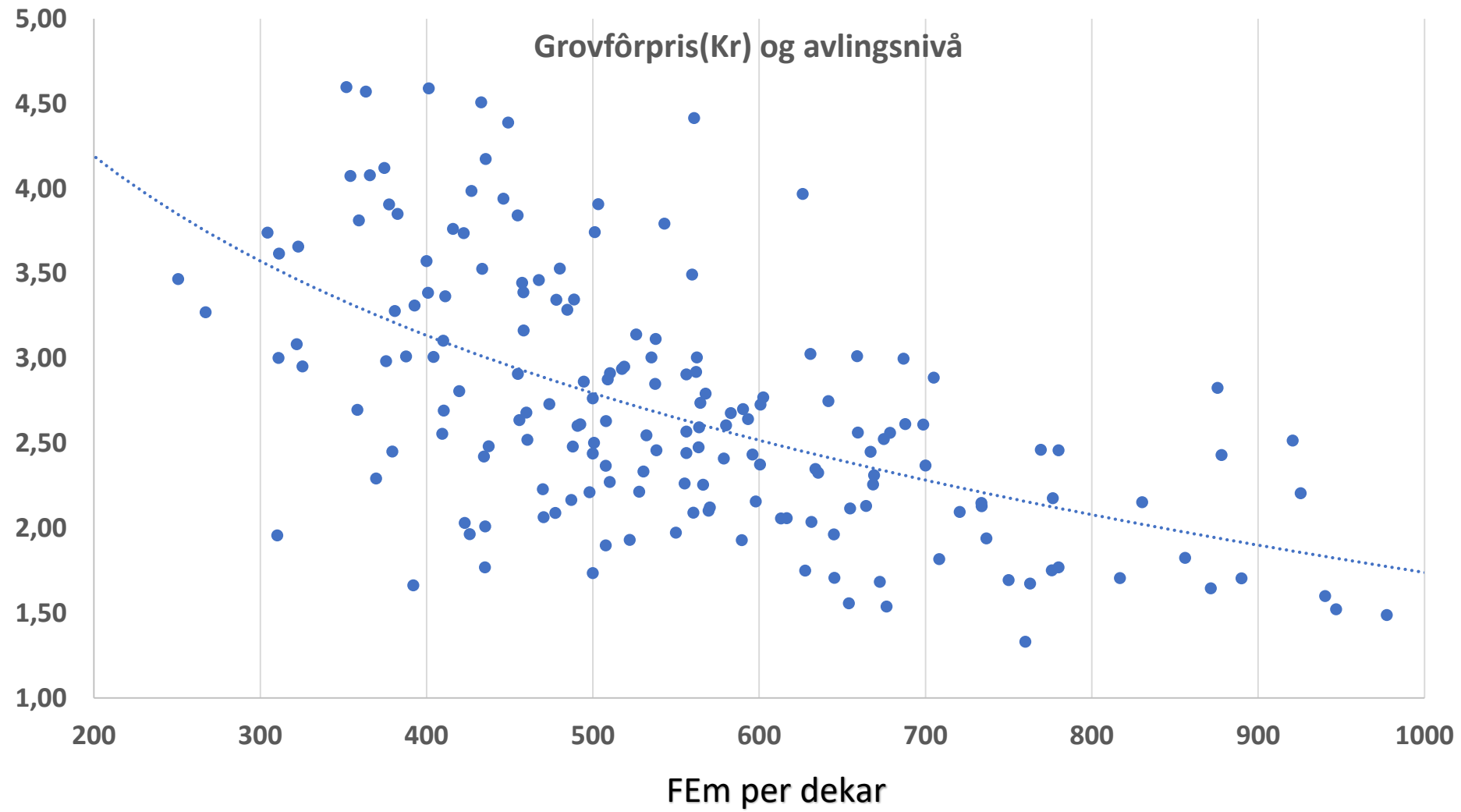
Bestillinga fra Kjell Erik:

- ✓ Stor avling
- ✓ God kvalitet
- ✓ God vinterherdighet
- ✓ Tidlig beite
- ✓ 2 gode slåtter
- ✓ Godt høstbeite for sau

Rådgiver: Umulig
bestilling!

Kjell Erik: Ingen ting
er umulig!!

Avling den parameteren som betyr mest for grovfôrøkonomien

Hva påvirker avlinga?

- **pH**
 - ✓ pH over 5,8 hvis timotei og kløver skal trives
- **Arts- og sortsvalg**
 - ✓ Bevisste valg!!! Timotei? Engsvingel? Engrapp? Strandsvingel? Kløver?
- **God etablering**
 - ✓ Påstand: «40 % av alt timoteifrø som selges spirer aldri på grunn av for dyp såing»
 - ✓ Kløver en utfordring om man høstsår

Kløver også for sauebønder?

- **Kløver er mer rik på protein, vitaminer og mineraler enn gras.**
 - ✓ 3-4 ganger mer kalsium enn timotei
 - ✓ 2-3 ganger så mye magnesium
- Økt fôropptak og økt melkeproduksjon enn rent gras-surfôr
- Gunstig proteinsammensetning
- Rødkløver et større avlingspotensiale enn kvitkløver, men mange nye kvitkløversorter hevder seg veldig godt ved mer intensiv drift
- Laverevoksende kvitkløver tar over plassen der andre grasarter går ut

Beite viktig i saueholdet

- Lam først, sau etterpå er en suksessfaktor hos Kjell Erik på høstbeitene
- Raigras

Tabell 3. Tilvekst hos lam på vårbeitet og i forsøksperioden på Berkåk og i Soknedal. Ulike bokstaver innen sted angir signifikant forskjell, $p < 0,05$. LS-means

Sted	Forsøksledd	Vårbeite		Forsøksperiode	
		Dager	Tilvekst, g/dag	Dager	Tilvekst, g/dag
Berkåk	Raigras	51	244	57	330a
	Raigras + kr.fôr	49	255	44	431b

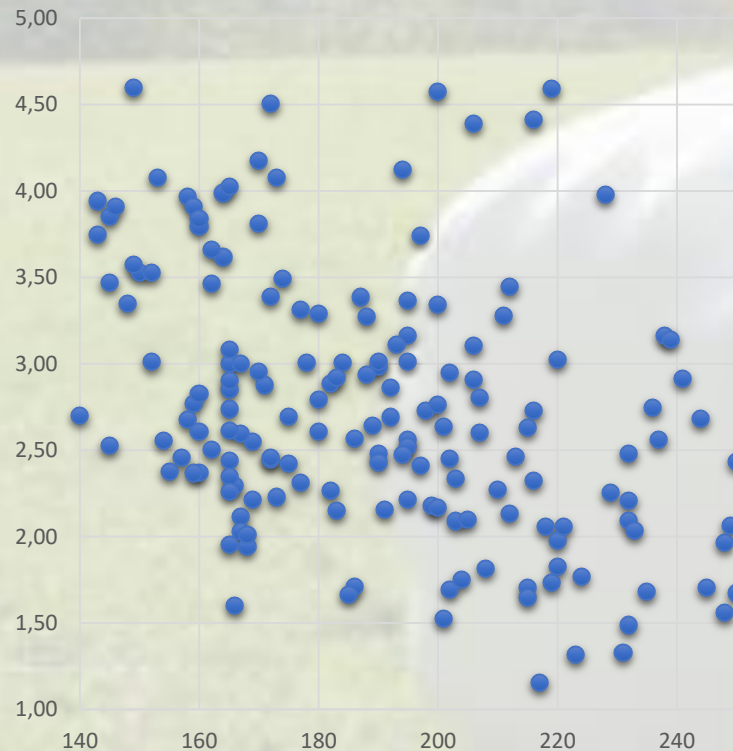
Beite viktig i saueholdet

Høstrug og raigras til hjemmebeite

Viktig å øke grovfôrandelen også til kopplam gjennom sommeren

Vit hva du har! Ta fôrprøver

- Store variasjoner på antall fôrenheter per rundball
- Dobbelt så mye gras i en rundball som har 30 % tst kontra 15 % tst
- Målet er færrest mulig baller med høgest mulig innhold av energi:

- ✓ Mindre kjøring
- ✓ Mindre plast
- ✓ Mindre ensileringsmidler
- ✓ Bedre økonomi

Ensileringsmiddel?

- Tar vare på graset, et godt utgangspunkt skal tas godt vare på!
 - ✓ Høgere sukkerandel, gir økt smakelighet
 - ✓ Gunstigere proteinsammensetning
- Lagringsstabil surfôr
- Feilgjæring oppstår fort under fuktige innhøstingsforhold kombinert med lite bruk av ensileringsmiddel eller for lite pakking.
- Muggdanning ved høg tørrstoffprosent
- Ensileringsmidler er billig forsikring

Hva tar du med deg hjem!

- **Bli bevisst hva du gjør:**

- ✓ Ha en plan
- ✓ Bevisste valg av frøblandinger, ny renessanse for kløver
- ✓ Optimaliser pH i jorda
- ✓ Ta fôranalyser
- ✓ Ensileringsmiddel er billig forsikring
- ✓ Registrer avling!!

Takk for oppmerksomheten

